

CROATICA CHRISTIANA PERIODICA

ČASOPIS INSTITUTA ZA CRKVENU POVIJEST
KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

God. XV

Zagreb 1991.

Broj 28

rasprave

UDK: 282(091): 929 Eberhard
Izvorni znanstveni rad

ZAGREBAČKI BISKUP EBERHARD (1397–1406. I 1410–1419)

Andrija LUKINOVIĆ, Zagreb

Eberhard je među svim zagrebačkim (nad)biskupima jedinstven makar po jednoj činjenici; jedini je naime u devetstoljetnoj povijesti zagrebačke (nad)biskupije i formalno i stvarno dva puta biskupovao u Zagrebu. U oba navrata otprilike po devet godina. Najprije 1397–1406. potom 1410–1419. U međuvremenu bio je biskup u Varađinu.

Njegov prethodnik Ivan Šipuški bio je, istina, dvaput imenovan zagrebačkim biskupom, ali stvarno nije drugi put zasjeo na zagrebačku biskupsku stolicu.¹

Glede Eberhardova podrijetla autori su se sve do najnovijih dana slagali da je pripadao moćnoj obitelji Alben. Toj tvrdnji jedino A. Zdenčaj² dodaje »da je bio kraljevske krvi, rođak kralja Žigmunda«. ³ Priređivači Hrvatskoga biografskog leksikona – autori J. Buturac i M. Švob – Eberharda nisu stavili pod natuknicu Alben, već su mu odredili zasebno mjesto. Oni drže da Eberhard nije potekao iz obitelji Alben, već da je bio s njima u krvnom srodstvu.⁴ Prema njima Eberhardova se sestra udala za Rudolfa Albena starijeg, a on je i u srodstvu s grofovima Celjskim. Različitost grbova doista upućuje na drugo podrijetlo biskupa Eberharda. Sudeći po imenu vjerojatno i on potječe iz Njemačke, ali ne može se više od toga pouzdano ustvrditi.

Eberhard se rodio oko 1347. U molbi papi Martinu V. on 11. prosinca 1417, moleći potpuni oprost u smrtnom času, navodi »da je sedamdesetgodišnjak i da se već češće strahovalo zbog njegove smrti«. ⁵ Otac mu se zvao Henrik, prema ispravi pape Bonifacija IX. od 1. prosinca 1393. kojom Eberharda, tada sibirskog

1. Usp. A. LUKINOVIĆ, *Zagrebački biskupi Ivan Smilo i Ivan Šipuški*, CCP, XIV/25, Zagreb, 1991, str. 187.

2. Rukopis A. Zdenčaja *Series episcoporum et memorabilia historiae episcopatus zagrabiensis* čuva se u biblioteci đakovačkog sjemeništa. – Usp. A. LUKINOVIĆ, *Antun Zdenčaj, Nepoznati historiograf zagrebačke biskupije*, CCP, XIII/23, Zagreb, 1989, str. 55.

3. »Regio ortus sanguine et regi Sigismundo affinis«

4. Zahvaljujem redakciji HBL-a što mi je dala na uvid pripremljeni tekst natuknice.

5. MHEZ, V, str. 530

prepozita, imenuje svojim kapelanom.⁶ Na službi sibirskog prepozita ostao je do svog imenovanja zagrebačkim biskupom 16. srpnja 1397.⁷

Grb biskupa Eberharda imao je na štitu desno okrenuta lava ustobočena na stražnje noge, a obod štita bio je nazubljen prema unutra. P. Ritter Vitezović navodi da je podloga plave boje, obod štita i lav zlatne a lavlji jezik crvene. Na zapadnom pročelju zagrebačke katedrale sačuvan je jedan Eberhardov grb, na potpornjacima sjeverne lađe pet, južne dva, a na glavici stupa u južnoj lađi jedan. Jedan također kameni grb pronađen je i na Medvedgradu.⁸

Isti takav grb stajao je i na Eberhardovu biskupskom pečatu. Relativno mnogo Eberhardovih isprava sačuvalo se i na njima znatan broj pečata.⁹ Na malom ili tajnom visećem pečatu urezan je bio ovaj grb bez ikakvih dodataka. Veliki ili službeni biskupski pečat s natpisom »S. EBERHARDI EPISCOPI ECCLESIE ZAGRABIENSIS« ima u sredini lik sv. Stjepana kralja, a u podnožju njegova prijestolja smješten je Eberhardov grb.¹⁰

Eberharda je za zagrebačkog biskupa očito izabrao kralj Žigmund. Njegov položaj poslije teškog poraza protiv Turaka na Marici 1396, krvavog sabora u Križevcima u veljači iduće godine i sukoba s hrvatsko-ugarskim plemstvom bio je uzdrman i morao je tražiti pouzdane ljude u borbi za prijestolje. Tu se Žigmund nije prevario. Biskup Eberhard ostao je vjeran Žigmundu u svim sukobima s plemstvom, papom i Ladislavom Napuljskim. Kad je kralj bio zatočen, Zdenčaj navodi da je oslobođen ponajprije Eberhardovom zaslugom.¹¹ Sam Eberhard, vraćajući Kaptolu desetinu Davidovca 1405, kaže da je tu desetinu oduzeo Kaptolu kako bi priskočio kralju u pomoć kad je ovaj dospio u tamnicu, jer mu nisu bili dostatni prihodi njegove biskupske menze.¹² Na Žigmundovoj strani on je ratovao najprije na Marici, kad je osobno u obrani usmratio pet turskih vojnika, i kasnije u građanskom ratu zajedno s biskupskim banderijem i družinom.¹³ Kralj mu se velikodušno odužio. Već 1398. on mu je darovao Medvedgrad,¹⁴ zatim mu je založio zagrebački Gradec,¹⁵ postavio ga je 1402. hrvatskim banom zajedno s Emerikom Bubeekom,¹⁶ a od 1403. do smrti Eberhard je obnašao visoku čast vrhovnoga kraljevog kancelara. Nesumnjivo je na biskupov poticaj Žigmund spriječio grofove Lendavske u pokušaju odvajanja prekmurskih župa od zagrebačke biskupije i pripojenje vesprimskoj¹⁷ i prisilio ih da Kaptolu vrate desetinu između Drave i Mure.¹⁸

6. W. FRAKNOI, *Monumenta vaticana Hungariae*, tom. III. Budapest, 1888, str. 238.

7. MHEZ, V, str. 57

8. A. HORVAT, *O slučajnim nalazima s Medvedgrada*. Iz starog i novog Zagreba, IV. Zagreb, 1968. str. 29.

9. U našim arhivima pronašao sam ukupno 14 isprava sa sačuvanim pečatom.

10. Biskupski Eberhardov pečat opisao je A. GULIN u: *Srednjovjekovni pečati zagrebačkih biskupa*. Starine, knjiga 51, Zagreb, 1980, str. 68. Autor kaže da je obod pečata optočen biserima, a ne nazubljen, pretpostavljam, ne usporedivši ga sa sačuvanim kamenim grbovima. U inače dobroj raspravi nije točan podatak o broju sačuvanih Eberhardovih pečata na ispravama.

11. A. ZDENČAJ, nav. dj., str. 37.

12. MHEZ, V, str. 260.

13. MHEZ, V, str. 348.

14. MHEZ, V, str. 106.

15. I. TKALČIĆ, *Monumenta historica civitatis Zagrabiae II*. (MCZ II). Zagreb, 1889. Uvod, str. I.

16. MHEZ, V, str. 151

17. MHEZ, V, str. 65.

18. MHEZ, V, str. 59.

Prvo Eberhardovo biskupovanje

Na ispražnjenu zagrebačku biskupsku stolicu ostavkom Ivana Šipušskog¹⁹ uslijedilo je spomenuto papino imenovanje. Već uobičajenim stilom Rimske kurije Bonifacije nalaže Kaptolu, biskupskim podložnicima na nadarbini, vjernicima Zagreba i biskupije da novog biskupa prihvate i slušaju, a o tom obavještava i nadležnoga kaločkog nadbiskupa te kralja Žigmunda. Tada već pedesetgodišnjak s mnogo iskustva Eberhard je preuzeo upravu biskupije u još dramatičnim prilikama, zbog kojih je njegov prethodnik morao odstupiti s biskupske stolice. Kraljevina je već bila na rubu građanskog rata, koji ju je i zadesio, a u Crkvi je trenutno bio raskol s dvojicom papa: zakonitim Bonifacijem IX. u Rimu i protupapom Benediktom XIII. u Avignonu. Uslijedio je i sukob između Bonifacija IX. i Žigmunda, koji bi se pretvorio u otvoreni raskol da nije papa umro 1404.

Novi je biskup uspio uspostaviti čvrsti mir između zaraćenih Kaptola i Griča. Tijekom oba njegova biskupovanja nema ni spomena o bilo kakvim međusobnim optužbama, a kamoli sukobima. Nesumnjivo je upravo Eberhard svojim umjerenim postupcima mnogo pridonio tom miru.

I u odnosima sa Zagrebačkim kaptolom, s kojim su njegovi prethodnici imali teške sporove i sudovanja, Eberhard je bio u slozi. Istina, Kaptol je dva puta uzaludno protestirao pred Stolnobiogradskim²⁰ i Varadinskim²¹ kaptolom zbog njegove darovnice Medvedgrada Albenima, tvrdeći da je po starim pravicama to vlasništvo Zagrebačke Crkve, a na spomenuto oduzimanje davidovečke desetine čak nije ni protestirao. Zagrebačkom kaptolu Eberhard je potvrdio sve njegove dotadašnje povlastice, a kanonicima je još dodao i pravo slobodnog oporučivanja vlastite imovine i potaknuo ih na gradnju vlastitih kanoničkih kurija.²² Kapitularnog vikara Mateja de Vicedominisa postavio je svojim vikarom u duhovnoj upravi biskupije,²³ a sam je rezidirao ponajviše u Čazmi, zauzet državnim poslovima, pogotovo otkad je preuzeo čast vrhovnoga kraljevog kancelara.

Vrlo je dobre odnose njegovao i s čazmanskim kanonicima, među kojima je najviše i boravio. Njima je 7. prosinca 1401. potvrdio sve povlastice njihova utemeljitelja biskupa Stjepana II. i njegovih nasljednika.²⁴ Prebendarima Čazmanskog kaptola darovao je u Čazmi okućnice uz uvjet da služe mise za njegove roditelje i za mir u kraljevini.²⁵

Prostranim biskupskim feudom Eberhard je upravljao vrlo vješto. Feud (nadarbina) zagrebačkih biskupa imao je tri glavne provincije s dobro uređenim dvorcima u Čazmi, Ivaniću i Dubravi. Nadarbini je pripadao posjed Vaška, također s kurijom, grad Garić s okolicom i zagrebački posjed s biskupskim dvorom. U čazmanskoj rezidenciji bila je brojna posluga s bilježnicima, podrumarima, sobarima i ostalim slugama koji se spominju u Eberhardovim ispravama. Provincije su bile podijeljene na predije, koje su uživali plemići predijalci s ovlastima feudalaca,

19. A. LUKINOVIĆ, *Zagrebački biskupi Ivan Smilo i Ivan Šipuški*, CCP, XIV/25, Zagreb, 1991, str. 187.

20. MHEZ, V, str. 101.

21. MHEZ, V, str. 106.

22. MHEZ, V, str. 147.

23. »Vicarius episcopi in spiritualibus« danas odgovara službi generalnog vikara.

24. MHEZ, V, str. 142.

25. MHEZ, V, str. 145.

odgovorni osobno biskupu, a protiv njih su kmetovi mogli podići tužbu samo njemu ili njegovu vikaru u upravljanju vremenitim dobrima.²⁶ Predijalci su sačinjavali i biskupski banderij, vojsku za koju se se morali samo naoružati i odazvati kad ih on pozove. Eberhard je nastavio s održavanjem skupština svih predijalaca za reviziju i potvrdu njihovih povlastica na predije, što je u praksu uveo biskup Ivan Smilo.²⁷ U njegovo burno vrijeme bilo je to neobično važno zbog čestih odmetništava pojedinaca u tabor njegovih i kraljevih protivnika, posebno u godinama građanskog rata. Odanim je predijalcima širokogrudno potvrđivao i povećavao povlastice nemilosrdno ih oduzimajući onima koji su ga izdali. Prvu skupštinu predijalaca održao je, kao i sve ostale, u Čazmi na početku listopada 1398. S te je skupštine sačuvano sedam Eberhardovih isprava izdanih predijalcima.²⁸ Skupštinama je predsjedao uvijek on osobno, okružen raznim plemićima, crkvenim i svjetovnim osobama i pravnim znalcima. U nekoliko dana zasjedanja skupštine prekontrolirane bi bile sve pisane povlastice, ako je trebalo pisane su i nove, te su imovinsko-pravni odnosi biskupske nadarbine iznova utvrđeni.

Eberhard je za vikara u upravi vremenitih dobara postavio Tomu iz Obriježi, kojemu je kralj dodijelio posjed nevjernog Stjepana iz Prodavića, nazvanog Vrdug, Botinovec ili Bothunovu Goricu. Pri izboru Tome iz Obriježi Eberhard je bio sretne ruke. Toma je bio vješt u poslovima oko upravljanja biskupskom nadarbinom, bio je biskupu odan u svim nevoljama. Za građanskog rata biskup se u jednom trenutku našao okružen u svojoj utvrdi Gumnu – današnjem Čazmanskome Bosiljevu – te je Toma svu svoju stoku morao upotrijebiti da bi biskupu i njegovoj vojsci doturio dovoljno hrane i konačno ih izbavio iz blokade.²⁹ Toma je slijedio Eberharda i kad je ovaj premješten u Varadin, a zajedno s njim vratio se na službu biskupskog vikara. Ostao je na njoj i poslije Eberhardove smrti. Ivan Alben, Eberhardov nasljednik, ostavio je Tomu iz Obriježi u službi. O Tomi iz Obriježi valja iznijeti još koju činjenicu. On je svojim novcem u Čazmi utemeljio ubožnicu sv. Kuzme i Damjana, bogato je obdario i napisao vrlo zanimljiv statut, koji je biskup Eberhard 18. rujna 1415. potvrdio.³⁰ Od pape Martina V. isposlovaio je Toma sebi i svojim nasljednicima nad tim hospitalom patronatsko pravo.³¹ Svoje posjede, ponajprije Botunovu Goricu – današnji Botinovec – namijenio je svojim sinovima, ali budući da ih nije imao, ostavio ih je ženi Doroteji na doživotno uživanje, a potom da pripadnu Čazmanskome kaptolu.³² Poslije 1424. Toma se više ne spominje u povijesnim izvorima.

U prvom biskupovanju, zbog burnih i nesretnih zbivanja građanskog rata, nije ni stanje biskupske nadarbine moglo biti bolje. Biskup je nastojao stvari poboljšati, ali je često puta to bilo uzalud. On izričito navodi kako je tvrđavu Ivanić tako

26. »Vicarius in temporalibus generalis« u srednjem vijeku bila je vrlo važna služba. Vikar je ne samo brinuo o unapređenju dobara već je nad podanicima vršio u biskupovo ime i sudsku vlast, pogotovo kad se radilo o fizičkim kaznama, za koje se držalo da su nespojive s biskupovom duhovnom službom.

27. A. ZDENČAJ, nav. dj., str. 35.

28. MHEZ, V, dokumenti br. 60–66

29. MHEZ, V, str. 258.

30. MHEZ, V, str. 487.

31. MHEZ, V, str. 594.

32. Ovu ispravu na pergameni iz 1424. našao sam u Nadbiskupskom arhivu bez ikakve signature, niti je bilo gdje inventarizirana. Najvjerojatnije je pripadala arhivu Čazmanskog kaptola.

utvrdio »da je, osim izdajom, nijedna vojska ne bi mogla zauzeti«, a upravo je izdajom predijalca Pavla Stjepanovog iz Štefanovca bila predana u ruke biskupovih neprijatelja.³³ Podložnicima u Ivaniću Eberhard 1404. potvrđuje sve dotadašnje povlastice,³⁴ a 10. veljače 1406. napisao je posve nove statute za sve tri provincije.³⁵

Ti opširni statuti vrlo su važni za razumijevanje Eberhardove uprave i za odnose na biskupskoj nadarbini općenito. On na početku priznaje da su mu tužbe i jadicovke kmetova na njegovim trima provincijama probile uši, da se oni tuže na španove i njihove zamjenike kako nanose narodu velike nepravde, te je konačno odlučio to spriječiti. Takvim su postupcima ljudi dovedeni u bijedu, na biskupovu i crkvenu sramotu odlaze na posjede drugih gospodara, umjesto da njegova dobra budu privlačna za ljude i da se na njima naseljavaju. Nepravda se uglavnom sastojala u tome da su španovi i dvorjanici nametali podložnicima veće daće od onih koje su bili dužni dati. Da bi to unaprijed onemogućio, Eberhard je potanko naveo sve daće koje podložnici imaju dati i način na koji se to mora učiniti. Čak je dao načiniti i vlastite mjere za ubiranje desetine i drugih daća, a na mjerama je dao napisati svoj inicijal »E« kao znak vjerodostojnosti mjere. Propisao je način i vrijeme izbora suca i prisežnika, ovlasti svoga vikara i slučajeve koje on mora osobno rješavati. Dakako da je odredio pravila što se tiče održavanja sajмова, sajamskih pristojbi, prava i dužnosti onih koji na sajam dolaze s tuđih posjeda, kazne za ukradenu robu dovezenu na sajam i drugo.

Statutima je posebno uredio međusobne odnose podanika, posebno one koje se odnose na siguran život. Propisao je kazne za one koji bi čuli nekoga vikati »Pomagaj« a ne bi priskočili u pomoć, dok je za lažno uzbunjivanje pozivom »Pomagaj« odredio bizarnu kaznu – da takav ima jedan dan prosjediti kod košnice pčela. Tko bi se htio odseliti s posjeda drugamo, mogao je to učiniti danju bez posljedica i gubitka pokretne imovine. Tko bi naprotiv potajno napustio provinciju, gubio je svako pravo.

Iz spomenutih statuta vidljivo je koliko je Eberhardu kao zemaljskom gospodaru bilo stalo do reda i pravednosti.

Vugrovčanima, koji su također imali status »liberae villae«, potvrdio je davni privilegij koji su dobili još od bl. Augustina Kažotića 1307,³⁶ a 14. srpnja 1407. dao im je još neke olakšice u davanju tlake.³⁷ Po svemu je Eberhard bio čovjek zakona koji se morao provoditi, a njegove mnogobrojne isprave to potvrđuju. Međutim, neprilike i nesporazumi bili su prečesti, da bi se moglo mirno živjeti.

Tadašnje nesređene prilike odrazile se se i na opće stanje u zagrebačkoj biskupiji, nama danas jedva razumljivo. Danas je nama neshvatljivo kako je bilo moguće da župnici Krapine, Radoboja, Donje Stubice i Začretja, potpomognuti vojnicima, jednostavno kidnapiraju u Mihovljanu tuheljskog župnika Petra Ivanova iz Koprivnice, opljačkaju ga i maltretiraju dok im ne obeća da ih neće tužiti sudu i da se neće vratiti na župu Tuhelj.³⁸ Četiri je godine Petar Ivanov tjerao svoju

33. MHEZ, V, str. 155.

34. MHEZ, V, str. 223.

35. MHEZ, V, str. 267.

36. MHEZ, V, str. 227.

37. MHEZ, V, str. 303.

38. MHEZ, V, str. 203.

pravicu. Tri su ročišta pred Apostolskim sudištem u Rimu bila potrebna da bi se konačno presudilo u korist opljačkanog i zlostavljanog župnika, a krivci dobili zasluženu kaznu.³⁹ U isto vrijeme vodi se u Rimu, nama također teško shvatljiva, parnica između krbavskog biskupa i Zagrebačkog kaptola za desetinu na području Kladaše. Nasilno zauzimanje župa, kanonikata, crkvenih nadarbina i časti nije bilo tada nešto neuobičajeno. Mnoštvo se ljudi obraćalo za presude u Rimu, kako bi ostvarilo svoja zakonita prava. Crkvene kazne izopćenja pljuštale su na sve strane. U jednom takvom slučaju i biskupa Eberharda sustigla je kazna izopćenja od pape. On u sukobu za čazmanski kanonikat i kalnički arhidakonat između Nikole Ivanova s jedne i Nikole Marača i Ivana Radoslavova, nasilnih otimača, s druge strane, nije stao na stranu zakonitog posjedovatelja, već otimača. Kad mu je Bonifacije IX. naredio pod kaznom izopćenja da osigura Nikoli Ivanovu mirno uživanje nadarbine, on to nije poslušao. U konačnoj presudi 1. kolovoza 1401. papa je naredio da mu se skine izopćenje pošto načini zadovoljštinu. Ne samo njemu već i svećenicima koje je pod izopćenjem zaredio.⁴⁰

Sukob s papom Bonifacijem IX. tek je potom uslijedio. I s jedne i s druge strane nije se tu radilo ni o čem drugom već o politici. Kralj Žigmund svojom nerazumnom politikom i nemoralnim životom navukao je na sebe bijes ne samo hrvatsko-ugarskog plemstva već i crkvenih velikodostojanstvenika, konačno i samog pape. Prije izbora za papu 2. studenoga 1389. Petar Tomacelli, napuljski kardinal, bio je skrbnik malodobnom sinu Karla Dračkog Ladislavu. Poslije tragične smrti Karla Dračkog bilo je za očekivati da Žigmundu njegove pristaše to neće oprostiti i bilo je samo pitanje vremena kad će se sukobi nastaviti. Bonifacije IX. ispočetka se držao korektno prema Žigmundu, ali je tijekom vremena otvoreno stao na stranu njegovih protivnika kako bi hrvatsko-ugarsko prijestolje osigurao za svog štićenika Ladislava Napuljskog. Tu je, dakako, trebalo među crkvenim ljudima osigurati prevagu, maknuti nepoćudne, a promaknuti one koji će pomoći ostvariti naum. U lipnju 1403. papa šalje u Hrvatsku svoga specijalnog legata kardinala Angela Acciaioli s mnogobrojnim punomoćima da okupi u Zadru hrvatsko i ugarsko plemstvo, biskupe i građane kako bi se Žigmunda, kojega više ne titulira s kralj već s knez, svrglo i na prijestolje dovelo Ladislava. Glavna meta koju je među biskupima trebalo oboriti bio je upravo zagrebački biskup Eberhard. Njega je kardinal-legat trebao imenovati, prema papinoj odredbi, bilo kojim titularnim biskupom. On mu je dao solumbrijsku biskupiju, sufraganiju Carigrada, već zauzetu od Turaka. Zagrebačkim biskupom kardinal Acciaioli imenovao je kaločkog nadbiskupa i bivšega zagrebačkog biskupa Ivana Šipušskog, a kaločkim nadbiskupom postavio je trogirskog biskupa Krizogona de Dominisa.⁴¹ Bio je to otvoreni rat između pape Bonifacija IX. i kralja Žigmunda. Biskup Eberhard nije se pokorio papinoj zapovijedi. On je, nesumnjivo uz kraljevu podršku, ostao na svojoj biskupskoj stolici, a Ivan Šipuški nije mogao zauzeti položaj na koji je bio imenovan. Sukob se sve više rasplamsavao. Kralj je, pod najtežu kaznu uvrede kraljevskog veličanstva, zabranio svim crkvenim ljudima primiti bilo kakvu papinsku

39. U ovoj zanimljivoj ispravi Adama Uska, suca Apostolskog sudišta, od 21. listopada 1403. navodi se da je zagrebačka biskupija utemeljena prije 220 godina, što bi odgovaralo 1133. godini i vjerojatno se tu mislilo na 1134, kad je datirana Felicijanova povelja, najstariji dokument u kojem se govori o utemeljenju biskupije u Zagrebu.

40. MHEZ, V, str. 131.

41. MHEZ, V, str. 197.

bulu i imenovanje bez njegove privole. On u ovoj ispravi 6. travnja 1404. izričito navodi da ga papa želi svrgnuti s prijestolja i na nj dovesti nekog drugog.⁴² Vjerojatno bi posljedice tog razdora bile još teže da papa nije naskoro umro.

Biskup Eberhard nije ni pomišljao pokoriti se toj naredbi. On je nastavio borbu za Žigmunda. Kad je kasnije zamolio Ivana XXIII. da mu skine sve eventualne crkvene kazne u koje je tim neposluhom upao, optužio je Bonifacija IX. da ga je zbog ostvarenja svojih nakana postavio za biskupa biskupije za koju nije nikad niti čuo niti zna gdje se ona nalazi.⁴³ U bitkama koje su uslijedile između Žigmundovih pristaša i protivnika Eberhard je sa svojim banderijem, rođacima Albenima, dvorjanicima i slugama navaljivao na Žigmundove protivnike. Nije doduše sam sudjelovao u akcijama, ali ih nije ni priječio u bitkama, paleži i grabeži, kako je sam naveo u spomenutom pismu Ivanu XXIII. U istom se pismu navodi da se Eberhard ne samo borio na kraljevoj strani već i okupirao neke biskupije kao gubernator. Vjerojatno je riječ o biskupijama čiji su biskupi javno prešli u tabor Ladislava Napuljca. Ove činjenice potvrdio je kasnije i Ladislav Lukin, dubički arhiđakon, u molbi papi Martinu V. 21. lipnja 1420.⁴⁴ Ladislav, koji je u bitci na Marici dospio u tursko ropstvo i tamo bio nasilno obrezan, uspjevši se osloboditi, stupio je u vojsku biskupa Eberharda i u nekoliko bitaka aktivno sudjelovao, te je jedan od očevidaca svega što se događalo.⁴⁵ Eberhard je općenito mnogo pridonio konačnoj Žigmundovoj pobjedi u prijestolnim borbama. Herman Celjski, kraljev tast i hrvatsko-dalmatinsko-slavonski ban, spominje u ispravi izdanoj u Križevcima 19. lipnja 1406. nekakvu kraljevu komisiju kojoj je na čelu bio biskup Eberhard, a koja je načinila popis plemića koji su u ovome građanskom ratu kralja izdali pa su im oduzeti svi posjedi i pravice.⁴⁶ Na kraljevoj strani biskup Eberhard ostao je do kraja. U srpnju 1411. pod svojim je barjakom predvodio kraljevu vojsku da zauzme Šibenik pošto je Ladislav Napuljski 1409. prodao Dalmaciju Veneciji.⁴⁷

Žigmundova pobjeda bila je već tada konačna. Njegovi protivnici ubuduće mu se nisu mogli suprotstaviti. S novim papom Inocentom VII, koji je upravljao Crkvom tek nešto više od dvije godine, njegovim nasljednikom Grgurom XII. pa i tzv. pisanskim papama Aleksandrom V. i Ivanom XXIII. on je imao dobre odnose. U razrješavanju nepodnosivoga crkvenog raskola, na pripremi i održavanju Sabora u Konstanzi i izboru Martina V. kao jedinog i zakonitog pape, kralj Žigmund, sad već i car Rimskog Carstva, imao je ključnu ulogu.

Biskup Eberhard, međutim, nije ostao na biskupskoj stolici za koju se toliko borio. Uslijedio je njegov zagonetni premještaj za varadinskog biskupa. U rujnu 1406. on se naziva zagrebačkim biskupom i gubernatorom varadinskim,⁴⁸ a kasnije

42. MHEZ, V, str. 216.

43. MHEZ, V, str. 345.

44. MHEZ, V, str. 593.

45. Ladislav se u turskom ropstvu zavjetovao da će ući u pavlinski red ako se oslobodi ropstva. Eberhard ga je kasnije imenovao zagrebačkim kanonikom i dubičkim arhiđakonom i on je ponajprije molio Martina V. oslobođenje od toga zavjeta, a usput je opisao što se zapravo dogodilo.

46. MHEZ, V, str. 286.

47. Žigmund je naredio da se odgodi sudska parnica Andrije Capitana i Dominika Andrijina iz Podvrškog, »propter profectionem eorundem cum exercitu sub vexillo Eberhardi, episcopi Zagrabienensis, versus Sibenicum« (MHEZ, V, str. 361).

48. MHEZ, V, str. 288

se, do rujna 1407, opet javlja kao zagrebački biskup. U međuvremenu on ipak odlazi u Varadin, a na njegovo mjesto dolazi Andrija Scolari. Formalno se u Zagreb vraća imenovanjem, odnosno međusobnom zamjenom biskupskih stolica s Andrijom Scolarijem odlukom Ivana XXIII. 11. kolovoza 1410.⁴⁹ U Zagreb se on, međutim stvarno vratio mnogo prije, najkasnije 3. rujna 1409, kad je potvrdio u Čazmi povlastice podložnicima u Miholcu.⁵⁰ Da je već prije ponovno preuzeo upravu zagrebačke biskupije dokazuje i podatak kako je od rujna 1409. do formalnog imenovanja u kolovozu 1410. izdao šest isprava kao zagrebački biskup, a u tri isprave zagrebačkog velikog prepošta Dominika ovaj se titulira kao Eberhardov generalni vikar u duhovnim poslovima.⁵¹

Ostaje nejasno zašto je Eberhard bio premješten u Varadin. On sam u kasnijim ispravama pokazuje kako mu je bilo stalo do njegova ponovnog povratka na svoju zagrebačku biskupsku stolicu. Nalazio se na pobjedničkoj Žigmundovoj strani i nije s kraljem imao nikakvih sporova, a ipak je bio premješten. Autori, J. Buturac i B. Krčelić, govore samo o razlozima njegova ponovnog dolaska u Zagreb, kao da su to iziskivale potrebe njegove državničke službe, što vjerojatno stoji, ali o razlozima njegova premještaja, zapravo skidanja s časti zagrebačkog biskupa, ne govore ni riječi. Možda je tu trebalo platiti ceh za onu neposlušnost iskazanu papi Bonifaciju IX. kad je odbio napustiti svoj položaj. Prije ili kasnije trebalo se pokoriti. A i privremeni premještaj u Varadin nije bila neka kazna. Pogotovo jer se nakon otprilike tri godine vratio nazad.

Drugo Eberhardovo biskupovanje

Za razliku od prvoga burnog i spornog biskupovanja, drugo je bilo mirno, neometano i blagotvorno. Premda se crkveni raskol izborom trećeg pape na sinodi u Pisi još više zamrsio, većina je u Crkvi priznavala ovoga papu, najprije Aleksandra V. a potom njegova nasljednika Ivana XXIII. Hrvatska i Ugarska zajedno s kraljem također su priznavale ovoga papu. S druge strane Ivan XXIII. znao je da će kad-tad doći do razrješenja pitanja papinstva i vještom politikom pridobivao je za sebe vladare i biskupe. On je svoju službu započeo u svibnju 1410. a već je u kolovozu sve bilo uređeno u vezi sa zamjenom Andrije Scolarija i Eberharda za zagrebačku i varadinsku biskupsku stolicu. Štoviše, uopće se nije postavljalo pitanje njihove praktično već obavljene zamjene bez papina znanja. U spominjanoj ispravi 9. kolovoza 1410. on nabroja sve prestupke koje je Eberhard počinio od 1403. nadalje da bi samo dva dana kasnije u buli ponovnog imenovanja zagrebačkim biskupom govorio o »mirisu Eberhardovih kreposti koji daleko dopire«.⁵²

Da je stvar već prije bila uređena dokazuje i podatak kako je biskup istog dana kad je datirana bula imenovanja uplatio u Rimu papi i kardinalskom zboru uobičajenu svotu od 400 zlatnih forinti na ime svoga biskupskog imenovanja.⁵³

Vrativši se u Zagreb Eberhard je nastojao srediti stanje biskupske nadarbine, upropašteno za njegova odsustva »raznim svjetovnim gubernaturama«. S predijal-

49. MHEZ, V, str. 353.

50. MHEZ, V, str. 335.

51. Vidi MHEZ, V, isprave br. 253–259, 261, 262 i 265.

52. MHEZ, V, str. 349.

53. MHEZ, V, str. 348.

cima ponovno sređuje međusobne odnose, održava predijalske skupštine i brine se kako bi na njegovu feudu vladao red. U njegovu upravljanju dolazi do izražaja spoznaja da će njegova biskupska menza imati veće prihode što joj podanici budu bogatiji. Kad su mu se kmetovi iz Ivanića požalili da im predijalci priječe žirovinu u šumi Želkovo, on im to pravo ponovno zajamčuje i doslovno kaže »da je našoj komori i podrumima ponajviše proizašla šteta iz toga, što su naši podanici prije imali mnogo više i veći broj svinja iz kojih se ponajvećma uvećavao i rastao desetinski prihod, dok im nije bilo ograničeno zajedničko uživanje šume«. ⁵⁴ Iste godine (1413) pozvao je sve koji žele zasaditi vinograde na ivanićkom području ili se nastaniti na području kaštela Gumno, neka se slobodno dosele i dobit će dugogodišnje olakšice u uživanju posjeda koje budu obradili. ⁵⁵

Stanovnicima Čazme nije uzurpirao pravice kad su ostali bez njih. Naime, 7. kolovoza 1418. oni su ga plaćući zamolili da im potvrdi njihove povlastice koje su im lopovi noću odnijeli prokopavši kuću Mihaela Maleca, kod kojeg su ih čuvali. ⁵⁶ Biskup ne samo da im je sve to potvrdio već je posvjedočio da je on osobno vidio isprave svojih prethodnika »Stjepana, Ivana, Mihaela, blaženog Augustina dominikanca, Ladislava, Jakoba, Timoteja, Stjepana, kasnije ostrogonskog nadbiskupa, Pavla, Ivana Moravca i Ivana Šipuškog« te im je sastavio nove povlastice. ⁵⁷

Koliko je Eberhard mudro upravljao biskupskom nadarbinom svjedoči i podatak o veličini pristojbe za imenovanje zagrebačkog biskupa, koju je trebalo platiti Kuriji u Rimu. Prema propisima papinskog dvora svaki novoimenovani biskup trebao je platiti pristojbu za svoje imenovanje u trećini jednogodišnjeg prihoda njegove biskupske menze. ⁵⁸ Eberhard je kod prvog i drugog svog imenovanja morao uplatiti iznos od 400 zlatnih forinti, a njegov nasljednik Ivan Alben, po procjeni kardinalskog zbora, dobio je račun na čak 2.000 zlatnih forinti. Prema tome, prihod je s 1.200 zlatnih forinti godišnje na početku Eberhardova biskupovanja, povećan čak pet puta i procijenjem na 6.000 zlatnika. Nesumnjivo je to rezultat mudrog upravljanja nadarbinom biskupa Eberharda.

Ovaj drugi Eberhardov mandat od prvog se u mnogočemu razlikovao i u vršenju biskupske vlasti u zagrebačkoj biskupiji.

Poslije smrti zagrebačkog prepošta Dominika postavio je svojim generalnim vikarom u upravljanju biskupijom kalničkog arhidakona Stjepana Spitera. Ovaj se javlja u mnogobrojnim ispravama, a vikarsku dužnost obavljao je i za Eberhardova nasljednika Ivana Albena sve do svoje smrti 1429. ⁵⁹

Biskup Eberhard održao je u ovom razdoblju i dvije biskupijske sinode. Te sinode dosad nisu bile poznate, a ne spominju ih ni J. Barle ⁶⁰ ni V. Blažević. ⁶¹ Vijesti o njima sačuvane su u onodobnim izvorima, a o njima svjedoče tek posredno.

54. MHEZ, V, str. 415

55. MHEZ, V, str. 411.

56. MHEZ, V, str. 546.

57. MHEZ, V, str. 546.

58. Vidi H. HOBERG, *Taxae pro communibus servitiis*. Studi e testi, Citta del Vaticano, 1949. Prolegomena.

59. O njemu više vidi kod Lj. IVANČAN, *Podaci o zagrebačkim kanonicima*, Zagreb, 1912–1924, str. 141. (Tipkopolis u Kaptolskom arhivu Zagreb).

60. J. BARLE, *Naše diecezanske sinode*, Bogoslovska smotra, 4/1913, str. 157–178, 265–281.

61. V. BLAŽEVIĆ, *Concilia et synodi in territorio hodiernae Jugoslaviae celebrata*, Vicesitiae, 1967.

Prva je sinoda održana 1412. Na sudsko rješavanje te sinode bili su pozvani Petar, Frank i Klement iz Zaboka, braća koja su svojoj sestri Klari oteli Gubaševo, njezinu djevojačku četvrtinu kao miraz.⁶²

Druga je sinoda zasjedala u Zagrebu 30. listopada 1414. Isti spor u vezi s Gubaševom, jer se tuženi nisu odazvali na prethodno ročište, raspravljen je i na ovoj sinodi. Braća su javno izopćena iz Crkve, dok se ne pokore i vrate sestri oteti miraz. Ovu sinodu spominje još jedan dokument. Prema njemu biskup Eberhard, koji osobno nije bio prisutan na sinodi, poslao je pred sinodalne oce u Zagreb novoizabranog župnika Svetog Petra Orehovec Ladislava Nikolinog iz Donjeg Lacka, da pred njima položi prisegu vjernosti.⁶³ Sinodi je kao biskupov delegat predsjedao čazmanski kustos Toma Brumen, koji je dopisao na Eberhardovoj ispravi da je Ladislav doista istog dana pred sinodom i prisegao. Biskup je u ispravi zapisao i tadašnji način župničke investiture. Predao mu je župu »stavljajući svoj biskupski prsten na tvoj prst«.⁶⁴

Neobično je zanimljiva zamisao biskupa Eberharda o ustanovljenju jednog određenoga dana sjećanja na zagrebačke biskupe, u nekom pogledu blagdana zagrebačke biskupije. On u ispravi datiranoj s 13. srpnjem 1414.⁶⁵ kaže kako je istraživanjem ustanovio »da u našoj Zagrebačkoj crkvi, osim svagdašnjih molitava za sve pokojnike, nema nikakva posebna spomena pokojnih biskupa, niti se za njih čini kakva duhovna potpora«. Da bi pomogao spasenju svoje duše, svojih prethodnika i nasljednika u biskupstvu i da ih se ne zaboravi, odredio je posebno bogoslužje u katedrali. Odredio je za to prvu nedjelju poslije blagdana Jedanaest tisuća djevice i mučenica (21. listopada). Te su nedjelje poslije večernje i povečerja uz zvonjavu katedralnih zvona svi zagrebački prebendari bili dužni u koru pjevati večernju za pokojnike. Sutradan, poslije uobičajene jutarnje mise u čast Bl. Djevice Marije, koja se od pamtivijeka služila u zagrebačkoj katedrali, slijedio je svečani matutin s devet psalama i čitanja, svečana pjevana misa za pokojne biskupe, a svaki je prebendar još na tu nakanu trebao odslužiti jednu tihu misu.⁶⁶ Prebendarskom zboru Eberhard je darovao moravečku desetinu kao naknadu za obveze ove misne zaklade.

Prema inventaru riznice sastavljenom za vrijeme Eberhardova nasljednika Ivana Albena,⁶⁷ on je jedan veliki brevijar, vrlo vjerojatno Eberhardov, »preuzeo i namijenio za misu gospodina biskupa Eberharda«.⁶⁸ Očito je Ivan Alben mislio na bogoslužje koje je ustanovio Eberhard za pokojne zagrebačke biskupe.⁶⁹

Biskup Eberhard mnogo je pridonio gradnji zagrebačke katedrale. Upravo je nevjerojatno da u arhivima o tome neme ni slova. Štoviše, zapisano je da je Eberhard šesto katedralno zvono odnio u kapelicu na Medvedgradu,⁷⁰ te tako više

62. MHEZ, V, str. 457.

63. MHEZ, V, str. 458.

64. »...teque per anuli nostri tuo digito impositione canonice investimus«.

65. MHEZ, V, str. 446.

66. Poslije dokidanja zagrebačkog obreda za biskupa Vrhovca ova se uredba više ne spominje.

67. Tkalčić inventar datira prvom desetinom 15. stoljeća, previdjevši da se u njemu Eberhard već spominje kao »pokojni«. – MCZ, XI, Uvod, str. XX.

68. MCZ, XI, str. 161.

69. Ovaj se lijepi brevijar i danas nalazi u Metropolitanskoj biblioteci pod signaturom MR 67. Pisan je goticom oko 1290, ali se ne zna gdje.

70. MCZ, XI, str. 154.

odmogao nego pomogao katedralu. Ipak, svi se autori slažu da je Eberhard dao dograditi njezin znatan dio.⁷¹

Već je Tkalčić⁷² ustvrdio po jednakoj visini sve tri katedralne lađe, da je tu riječ o gotici 15. stoljeća. Mnogobrojni Eberhardovi grbovi – očevicac Tkalčić tvrdi da je Bollé uklonio one grbove koji su stajali na svakom stupu u unutrašnjosti – nepobitno otkrivaju veliki Eberhardov doprinos. Prema položaju grbova Eberhard je podigao zid sjeverne lađe do polovice, južni zid gotovo je dovršio, a na glavnom pročelju do visine današnjeg portala, kako zaključuje Z. Horvat.⁷³ Vrlo uvjerljivo A. Horvat tvrdi da je Eberhard za gradnju katedrale doveo iz Praga Parlere, koji su istodobno radili i na južnom portalu Svetog Marka.⁷⁴ Ona spominje da je »Eberhard bio najmoćniji čovjek onodobne Hrvatske« te je kao vrlo blizak čovjek kralja Žigmunda to mogao vrlo lako ostvariti. Ovaj rad na katedrali treba staviti u njegovo drugo biskupovanje u Zagrebu, jer je nevjerojatno da bi se u onako burnome prvom biskupovanju mogao upustiti u tako velik pothvat kakav je gradnja stolne crkve.

Prema već spomenutom inventaru riznice, Eberhard je darovao katedrali bijelu damastnu misnicu s dalmatikom i tunicelom.⁷⁵ Na misnici je bio izrađen križ sa širokim zlatnim obodom. Na leđima je bila slika »Veličanstva«, u središtu križa Isus u molitvi u Getsemaniju i »druge slike s krunama, biserjem i draguljima«. Na prednjoj strani misnice bio je izrađen lik Blažene Djevice i još neke slike jednako ukrašene kao i poledina. Nažalost, od ovoga ništa nije sačuvano.

Za drugog biskupovanja u Zagrebu Eberhard je ostao i dalje vrhovnim kraljevim kancelarom. Zbog duge odsutnosti kralja Žigmunda (1412–1419), koji se potpuno predao rješavanju crkvenog raskola i sazivanju Sabora u Konstanzu, Eberhard je stvarno bio najmoćniji čovjek ne samo u Hrvatskoj već i u cijelom Žigmundovu kraljevstvu. Kralj je povjerio njegovoj pasci i pustopašnu, mladu kraljicu Barbaru Celjsku, smjestivši je za svoje odsutnosti u Kalnik, da bude na oku biskupu Eberhardu. Ona se, unatoč tome, ponašala vrlo lakoumno i, kako piše Klaić, po kraljevu povratku u zemlju 1418. došlo je do njihove vrlo teške bračne krize.⁷⁶

Na Općem crkvenom saboru u Konstanzu kralj Žigmund odigrao je možda najbolju ulogu u cijelome svojem kraljevanju. Pokazao se vrlo razborit, odlučan i svakako je jedan od najzaslužnijih što se crkveni raskol konačno otklonio. Koliko god je dotad podržavao Ivana XXIII, toliko je bio odlučan u njegovu svrgavanju i spriječio ga u pokušaju bijega iz Konstanza. Na zahtjev saborskih otaca naredio je preko ostrogonskog primasa Ivana Kanižaja svim biskupima u kraljevini da u roku od tri mjeseca prikupe sve isprave Baltazara Cosse – Ivana XXIII. – i pošalju ih k njemu ili javno spale.⁷⁷ Primas je prosljedio ispravu dalje i ona se danas čuva u arhivu Prvostolnog kaptola. Eberhard se pobrinuo da se njezine naredbe prove-

71. Najcjelovitiji rad i literaturu o katedrali vidi kod: A. DEANOVIĆ – Ž. ČORAK, *Zagrebačka katedrala*, Zagreb, 1988.

72. I. Kr. TKALČIĆ, *Prvostolna crkva zagrebačka nekoć i sada*, Zagreb, 1885, str. 14.

73. Z. HORVAT, *Izgradnja lađe zagrebačke katedrale*, Peristil, XXIII/1980, str. 67.

74. A. HORVAT, *Čudovišna galerija zagrebačke katedrale*, Kaj, III/1979, str. 39; – *Portal crkve Svetog Marka*, Kaj, II/1978, str. 1.

75. MCZ, XI, str. 152.

76. Vj. KLAJĆ, *Povijest Hrvata* sv. II, dio 2, Zagreb, 1901, str. 82.

77. MHEZ, V, str. 485.

du; ni u nadbiskupskom ni u kaptolskom arhivu u Zagrebu, a vjerojatno je tako i u ostalim našim arhivima, nema nijedne isprave Baltazara Cosse, svrgnutog protupape Ivana XXIII.⁷⁸ Izborom kardinala Otta Colonne 1417. na blagdan svetog Martina, prema kojem je i izabrao ime Martin V, konačno je dokončan mučni crkveni raskol. Biskup Eberhard odmah je pristao uz novog papu. Već je 11. prosinca iste godine, mjesec dana poslije izbora, novi papa imao pred sobom njegovu molbu da mu podijeli potpuni oprost na smrtnom času i pravo da sebi izabere ispovjednika.⁷⁹ Istu je stvar Eberhard zamolio i tjedan dana poslije. Ovaj put zajedno sa »svojim bratom« Ivanom Albenom.⁸⁰

Biskup Eberhard nije još dugo nakon toga poživio. Ne zna se točan datum ni mjesto njegove smrti i pokopa. Njegova zadnja sačuvana isprava datirana je 4. lipnja 1419.⁸¹ Vjerojatno je umro potkraj 1419. jer je veliki prepošt Zagrebačkog kaptola Matija Gotal, poslije Eberhardove smrti izabran za kapitularnog vikara zagrebačke biskupije, zamolio 18. kolovoza te godine Martina V. za odsutnost u svojoj službi, što ne bi učinio da ga je već tada Kaptol izabrao za vikara ispražnjene biskupije.⁸² Kralj Žigmund zadnji ga put kao svoga vrhovnog kancelara spominje 22. kolovoza 1419,⁸³ a poslije toga navodi se da je zagrebačka biskupska stolica ispražnjena. Kapitularni vikar Matija Gotal izdao je u tom svojstvu ispravu protiv otimača kaptolske desetine Ivana Jagermeistera, župnika krapinskog, 9. kolovoza 1420.⁸⁴

U vrijeme biskupa Eberharda dogodilo se, prema ispravi Lava X, poznato ludbrensko čudo. Papa izričito napominje da je to bilo dok je »Eberhard bio zagrebački biskup«. Kad je svećenik u Ludbregu posumnjao u pretvorbu vina u Kristovu krv, provrela je u kaležu krv, koju je on onda sakrio, a pred smrt otkrio mjesto gdje se posuda sa svetom krvlju nalazi.⁸⁵

Za njegova prvog biskupovanja zabilježen je i prvi upad Turaka na područje zagrebačke biskupije. Napadnuta je bila Topuska opatija, a njezin opat Ivan dodijelio je 30. studenoga 1402. građanima zagrebačkoga Gradeca Petru i Stjepanu Šafaru posjede »zbog vjerne službe prilikom provale Turaka« i pustošenja opatije.⁸⁶

Od Eberhardova dolaska na zagrebačku biskupsku stolicu prošlo je gotovo šesto godina. Današnjim očima procjenjivati njegove postupke i uopće prilike u Crkvi

78. Papinske kronotakse imaju ovog Ivana XXIII. u svom nizu. Njegov se lik nalazi i među poznatim medaljonima papa u crkvi svetog Pavla izvan zidina u Rimu. Kardinal Roncalli, izabran za papu 1958, uzeo je ime Ivan XXIII. označujući time ovog protupapu nezakonitim i pravno nepostojećim papom.

79. MHEZ, V, str. 530.

80. MHEZ, V, str. 531.

81. MHEZ, V, str. 563.

82. MHEZ, V, str. 576.

83. G. FEJR, *Codex diplomaticus Hungariae*, tom. X, vol. VI, Budae, 1844, str. 213.

84. MHEZ, V, str. 604.

85. Isprava Lava X. nije sačuvana u izvorniku, već u ovjerovljenom prijepisu kanonika Gabrijele Jurja Bisztriczeya 6. svibnja 1736, s napomenom da je prepisana iz prastare isprave. Druga je teškoća kod ovog prijepisa što nosi nemoguć datum: 19. dan prije aprilskih kalenda, koji po računanju ne može postojati. Najviše može 17. dan prije tih kalenda – 16. ožujak 1512. Nadalje, Lav X. izabran je za papu godinu dana poslije toga – 9. ožujka 1513.

86. MHEZ, V, str. 173.

i politici bilo bi potpuno promašeno. On je bio čovjek svoga vremena. Bio je plemić, svećenik, biskup, graditelj, gospodar biskupskog feuda, političar, pa čak i ratnik. U svemu je imao vlastiti stil, a rezultati njegova rada najbolje pokazuju u čemu je bio u pravu. Njegove mnogobrojne isprave kao zagrebačkog biskupa pokazuju visok stupanj kulture i razboritosti. Gotovo svaka njegova diploma ima vrlo utemeljenu arengu, kao filozofsko-teološko opravdanje čina. Udario je temelje reda koji će njegovi nasljednici ponavljati sve do 16. stoljeća, prepisujući i potvrđujući njegove isprave. Bezbrojne isprave kralja Žigmunda, kojem je Eberhard šesnaest godina bio vrhovni kancelar i čuvar pečata, izdane su »po rukama gospodina Eberharda, biskupa zagrebačkog i našeg odanog vrhovnog kancelara«. Zdenčaj mu je jedino zamjerio što je prilikom darovnice rodbini Medvedgrada pokazao nepotizam.⁸⁷ Eberhard je volio svoju zagrebačku biskupiju. Još 1414. – pet godina nakon povratka iz Varadina u Zagreb – on često spominje u ispravama »naš povratak na našu zagrebačku biskupsku stolicu«. A možemo samo požaliti što je netragom nestala ona njegova misna zaklada za prethodnike i nasljednike u biskupstvu, kao svojevrsni blagdan ove velike i slavne zagrebačke (nad)biskupije.

Riassunto

Nella storia novecentesca dell' (arci)diocesi di Zagabria, soltanto il vescovo Eberhardo ha svolto due volte l'ufficio alto di vescovo nella sede vescovile della suddetta città. Lo faceva in primo luogo dal 1397 al 1406, e poi dal 1410 al 1419. Nel frattempo egli era vescovo nella città di Varadino.

Fino ai nostri tempi si era creduto che Eberhardo apparteneva alla potente in quei tempi famiglia di Alben. Nei nostri tempi questa credenza si mette in sospetto. Prima di essere nominato vescovo di Zagabria, egli era preposito di Sibigno, in Transilvania. Nella politica era un seguace veemente del re Sigismondo, lottava per la sua liberazione dall'esilio dei magnati ungheresi, come anche nella guerra civile contro il pretendente Ladislao di Napoli. Perciò dal Bonifacio IX nel 1403 è stato deposto dalla sede vescovile di Zagabria, la quale punizione Eberhardo non ha accettato. Come seguace fedele di Sigismondo, nel 1401 è stato creato il bano croato-slavonico dallo stesso re e nel 1403 è diventato suo cancelliere. Quest'ufficio svolgeva fino alla sua morte.

Nel 1406. Eberhardo è stato nominato vescovo di Varadino, ma nel 1410 è tornato di nuovo a Zagabria.

Eberhardo ha dedicato molta cura all'organizzazione del beneficio ecclesiastico ed all'incremento dell'economia. Ha tenuto due sinodi diocesani, ha pubblicato gli statuti per i suoi sudditi ed ha emesso molti strumenti letterari. Il vescovo Eberhardo è uno dei più significativi vescovi costruttori del duomo di Zagabria.

E' probabilmente morto a Zagabria nella metà dell'anno 1419. Nella sede vescovile di Zagabria gli ha successo il suo nipote Giovanni di Alben.

87. A. ZDENČAJ, nav. dj., str. 36.